

MONUMENTA

Het Volkshuis van Sint-Niklaas

Brigitte De Mulder, departement Beeld en Geluid (AMSAB)

In april 1996 publiceerde het AMSAB "Vaandels ruisen, vuisten groeten. Honderd jaar socialisme in Sint-Niklaas", onder redactie van Geert Van Goethem. Een zeer interessant artikel in dit boek werd geschreven door Piet Van Bouchaute, stadsarchivaris Sint-Niklaas, onder de titel "Van Les mille colonnes tot het Volkshuis van Soebert (1886-1927)".

De ontstaansgeschiedenis van dit Volkshuis is een klassiek voorbeeld van vallen en opstaan, van huizen en verhuizen, zoals voor de meeste Belgische Volkshuizen in de beginperiode het geval was. De oudste referentie dateert van 10 juni 1886: bijeenkomsten van een 30-tal revolutionairen vonden toen plaats in de herberg "Les mille colonnes" aan de Ankerstraat. De vergaderingen werden nauwgelet gevolgd door de overheid, maar deze controle zou het socialisme in zijn opmars niet stuiten.

De adressen waar de Ware socialisten elkaar ontmoetten wijzigden met de tijd; van een "echt" Volkshuis was nog geen sprake. Belangrijk in deze evolutie was de herberg "Valentino", aan de Ankerstraat. Vanaf 1893 kwam men er samen; op 23/9/1893 werd daar de Propagandaclub heropgericht, in december kwam er de Sigarenmakers-

bond tot stand. In de daaropvolgende jaren werden er verschillende culturele verenigingen opgericht zoals de toneelbond en de zangkring.

U raadt het al: de Valentino barstte uit zijn voegen en rond de eeuwwisseling werd gezocht naar een alternatief. De coöperatie "De Toekomst" bracht de oplossing: op 21/1/1901 kocht zij voor 20.000 fr. een groot herenhuis in de Regentiestraat nr. 71. Dit pand, met koffiehuis en coöperatieve winkel, kreeg de heuse naam "Volkshuis". In 1906 werd ook de bakkerij van De Toekomst gehuisvest in het Volkshuis.

Na de Eerste Wereldoorlog lijkt het licht opgroen te staan in het ganse Waasland: Volkshuizen, vakbondslokalen, coöperatieve magazijnen rijzen als rode paddestoelen uit de grond. Niemand kan er nog omheen: het socialisme in de Wase regio was - letterlijk en figuurlijk - een gevestigde waarde geworden.

In november 1924 koopt De Toekomst een ruime woning annex tuin, in de Vermorgenstraat nr. 11. De plannen voor het nieuwe Volkshuis zijn ontworpen door Robert Jan Soebert (Berchem 1894 - + Borgerhout 1964). Soebert was eveneens bouwmeester van o.a. de "Floréal" in Blankenberge. De bouwwerken startten tijdens de zomer van 1925 en op zaterdag 27 februari 1926 werd het nieuwe art deco-Volkshuis ingehuldigd.

Het volledige "Volkshuis-project", met kantoren, feestzaal, turnzaal en dispensarium werd beëindigd in 1927. Op 30 en 31 juli 1927 werd dit met de nodige luister gevierd. Voor deze gelegenheid werd een affiche ontworpen door architect Marc Neerman uit Gent.

De AMSAB-publicatie over Volkshuizen, "Onder Dak", vermeldt in haar artikel over Sint-Niklaas verkeerdelijk M. Neerman als architect van het Volkshuis. Piet Van Bouchaute heeft duidelijk alle bronnen grondig uitgespit. Het is dan ook een welkome aanvulling, zelfs bijsturing van reeds bestaande teksten.

Eén vraag blijft: hoe verging het het Volkshuis na 1927? Hopelijk wordt dit vervolg (ooit) even degelijk en gedetailleerd neergeschreven.